

Sverre Steen-prisen 2008

Knut Helle er professor emeritus i middelalderhistorie ved Universitetet i Bergen. Han har en svært omfattende og variert historiefaglig virksomhet bak seg, som forfatter av en lang rekke monografier og artikler, som redaktør og medforfatter i flere historieverk rettet mot et bredt publikum, og som formidler av historie gjennom andre media enn det trykte ord.

Gjennom sin virksomhet – som forfatter, redaktør og faglig rådgiver – er Helle selv et fremragende eksempel på at faglig tyngde lar seg kombinere med levende formidling. Samtidig har han inspirert mange andre til å ta formidling alvorlig. Han fører et enkelt og klart språk. Han har et meget bevisst forhold til samspeillet mellom tekst og illustrasjoner. Han kombinerer omfattende resonnementer og lange utviklingslinjer med illustrerende eksempler og fortellinger. Som et særlig kvalitet ved hans formidling av historie må nevnes hans initiativ til og deltakelse i å skape store historieverk som har nådd ut til et meget stort publikum.

Helles produksjon spenner over flere felter. Han har gitt tungtveiende bidrag til stats- og samfunnshistorien i middelalder, i verker som *Norge blir en stat 1130-1390* (1964), *Konge og gode menn i norsk riksstyring 1150-1319* (1972), *Nomadefolk og høykulturer 1000-1300* (bind 5 av Aschehougs verdenshistorie – 1984) og *Under kirke og kongemakt 1130-1350* (bind 3 av Aschehougs Norgeshistorie – 1995). Han har gitt mange bidrag til utviklingen av byhistorie, gjennom artikler og videogrammer om Bergen og omegns historie, som forfatter i *Bergen bys historie* (bind 1 – 1982), som medredaktør i *Oslos historie* (utkommet 1990-1994), og sist som redaktør og forfatter i *Norsk byhistorie: urbanisering gjennom 1300 år* (2006). I den senere tid har Helle engasjert seg også i regionshistorie, som hovedredaktør av og forfatter i *Vestlandets historie* (2006). Et viktig formidlingsarbeid ligger også i hans innsats som leder av redaksjonsrådet for den nye utgaven av *Norsk biografisk leksikon* (1999). Endelig må nevnes at Helle gjennom en rekke publikasjoner på fire ulike europeiske språk har gjort en betydelig innsats for å formidle norsk og norrøn historie utenfor Norge. Det siste leddet i denne rekken er *The Cambridge History of Scandinavia* (2003), med Helle som norsk redaktør.

En bemerkelsesverdig del av Helles formidlingsarbeid er altså knyttet til hans rolle som faglig entreprenør, og som hovedredaktør og medredaktør for, og forfatter i, bredt anlagte verk om norske byers historie, nasjonen Norges historie, og internasjonal samfunnshistorie. Særlig har

Aschehougs verdenshistorie i 15 bind og Aschehougs norgeshistorie i 12 bind nådd et bredt publikum. Begge er bredt anlagte samfunnshistorier. I begge gjenspeiler den tekstlige utforming så vel som bruken av illustrasjoner og andre virkemidler Helles rolle i planleggingen. Ved verdenshistorien er det dessuten et viktig kjennetegn at ulike deler av verden og ulike kulturer her gis en tilnærmet likeverdig plass. Gjennom sin rolle som initiativtaker, redaktør og forfatter i slike verk har Helle, mer enn noen annen nålevende norsk historiker, bidratt til at seriøs norsk og skandinavisk historieskrivning har nådd ut til et bredt publikum.

Komiteen finner at Knut Helle er en verdig kandidat til Sverre Steens formidlingspris.